

INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI.

CAPUT I. XPO NITUR illorum opinio, qui legi Mosai-
ca praeceptum attribuerunt illicita rei ac nefaria.
Cujus erroris summa ad certa capita re-
vocatur. pag. 212

II. Vetus Testamentum, ex superiorum Dogmatistarum op-
inione, omni gratia, & auxilio ab bene vivendum, &
ad salutem necessario caruisse: idque non Iudaorum, sed
Legis ipsius virtus atque culpa. 213

III. 1. Apologetici imperi up̄p̄ & fucus, in propagando
Mojica Legi adveratio. 3. Legem per se bonam; ex
accidenti verò causam peccati. 4. Dogmatis superiori falsa
opinio. 5. Augustini autoritate damnata. 6. Manichaeo-
rum & Marcionitarum affinis heresi. 214

IV. 1. Legis antiqua vitioperat, eorumque principem con-
tra se sentire, ac vera interdum opinioni suffragari. Quid
sit ex profeso aliquid facere, & ex accidente. 2. Declara-
tur medicorum exemplo, quomodo Lex vetus ex accidenti
peccatum augebat. 3. Refelluntur ex Augustino Legis ob-
trectatore. 4. Tum ex usi communis loquendi, & absurdio,
quod ex illorum sententiis sequitur. 215

V. 1. Anomorum erroris capita tria; que singillatim refutantur.
2. Primum, Synagogam non fuisse veram Ecclesiam, sed
collocationem quamdam hominum carnalium ex genere
sue dannabilem: 3. Atque hoc non ex eo factum esse, quod
malum esset, sed quod ex legis prescripto vicerent. 4. Se-
cundum caput: in Ecclesia tam que ante Christianum existit,
quam que postea secuta est, solos censeri iustos. 5. Tertium
caput, Iudeos eo ipso, quod legi obtemperarent, scelos fe-
cisse, ac damnationem meruisse. 216

VI. 1. Digrressus ad explicandum legi, ac Testimenti veteris
statutum, ex Apostoli ad Romanos epistole doctrina ab Aug-
usto declarata. 2. Iudaorum, ac gentilium de iustitia con-
tentio. 3. Quid Lex propriè erigit. 4. Cur eam à gratia
sejuncta Apollonius. 5. Legis veteris ratio potissimum in
unctione, frue pene inflictione spectatur. Quid sit sub
lege esse. 6. Finis, ac scopus in danda lege, Deo proponi-
tus, sique triplex. 7. Qui singillatim probatur. 217

VII. Conjectaria ex ratione legis superiori capite conjecta.
1. Refellitur error Anomorum negationem Iudeos, ad ser-
vandam legem sibi divinitus traditam, ulli gratia fuisse
presulsi instructos. 2. Gratia genus duplex, initialis, &
adulta. 3. Hanc caritatem, illam fidei nomine Augustinus
appellar: & utramque rursus caritatem nominat. 4. Le-
gis quoque vocabulum interdum mandata, interdum certum
significare populi legem devincti. 5. Uroquo modo lex vetus
a nova distat, ut figura à veritate. 6. Ex eo vetus est
dictum prius Testamentum, quod in promissis temporalibus,
figurata spiritalia, & aeterna. 7. Praecepta legis
nova, quod ad substantiam attinet, eadem que veteris,
aut pene eadem esse Veterum aliqui diversunt. 8. Finis
in quo diversus: & an promissum in lege veteri regnum
celorum. 218

VIII. 1. Nulla lex, quæ praecipit constat, gratiam ac vires ad
agendum sufficit. 2. Lex nova, non ut lex, sed ut statutum
auctorem, & opes novi Testamenti complectitur, auxilia
gratiae subministrat. 3. Ita Spiritus S. nova lex digitio Dei
cordibus inscripta dicuntur. 4. Christi gratia non sic est pro-
pria novi Testamenti ut in veteri porrecta non fuerit. 5. Fi-
nis proximus legis veteris temporali, & aeterna defi-
deranda prooxit. 6. Status iste veteris proprius legis
imperfectus fuit, malus non fuit. 7. Medicorum hoc
exemplo declaratur. 8. 9. Et ex Augustino, aliisque
probatur. 219

IX. 1. Ex dictis lux admovetur Anomorum dogmati. 2. Quid
fi Synagoga, ut Synagoga, & que viri reduplicatioi termini.
3. Synagoge καρκίνης ονομάζεται, fodus antiquum,
& Moysaea lex erat. 4. Consentaneis gratia per Christianum
auxiliis non curvit. 220

X. 1. Infelix Anomi coruicia in ipsum recidunt. 2. Sunt in
legem calumniam patrum falsò inscribit Augustinus.
3. Cujus testimonii convincitur iisdem, que pro se lau-
dat. 4. Synagoga, ut Synagoga, verè fuit Dei Eccle-
siae. 221

XI. 1. Explicatur fons & origo illius erroris, quo Legis &
Testamenti veteris status vitiosus ab Anomis statuitur.
Duo in veteri Testamento genera hominum bonorum,
& malorum: & quibus longe plures sibi fuerunt, ac si-
interdum de Iudeis Scriptura loquuntur, quasi nemo in
illis iustus esset. 2. Quid imitatus est Apostolus.
3. Ex regulam interpretandas Scriptura Patres constitutum.
4. Unde commodè loca multa concitantur. 5. Anomorum
improbum dictum. 6. Perperam in Apologia defensione:
cujus auctor adeo occatus fuit, ut confititum sententia
sua cum iis testimonitis, quibus eam fiducie conatus est,
non animadverteret. 222

XII. De caufis, propter quas Deus cum Iudaico populo fa-
dus aniquum init. 1. Falsa Anomorum ratio, qui fodus
illud in crimen vocant. 2. Refelluntur que ex Augustino
non perperam colligunt contra statutum antiqua legis. 3. Ab-
surdia illorum opinio, & falsa Augustini loci interpretatio,
in quo Testamentum verus concepsit instar fuisse di-
citur. 223

XIII. 1. De Anomorum errore, qui hominibus sub lege, non
sufficientem, sed impudentem gratiam affuisse dicit.
Hanc merito ab Illustris. D. Haberto Vabrensi Episcopo
fuisse reprehensam. 2. Qui aduersus illorum calumnias
defenduntur. 3. Duobus modis impudentia aliquid posset, per
se, aut ex accidente. 4. Utro modo in Testamento veteri
impudentem dictas affuisse gratiam, nihil Anomorum opinio
non commendare. Quo Iesu lex peccatum dici intelligi-
tur: déqué eo sacrilegus Anomorum error. 5. Eodem
aque illi modo legem veterem accusant, Christianam
quaque damnari posse: nec non qua in ea sunt sanctifi-
cata. 224

XIV. 1. Excuditur altera calumnia Anomorum Apologista,
qui ex Pelagiiana heresi invidiā facit veteris Testimenti
defensoribus. 2. Anomos abhorret ab Augustini sententia.
3. Qua ratione Pelagiiani veteris Testimenti sanctos lau-
dare infiniterunt. 4. Longè ab his diversum fuisse propo-
tum Illustris. D. Vabrensi Episcopi. 5. Sub lege esse, &
sub lege vivere, diversa sunt. 6. Quid sit sub lege esse.
8. Non id semper in malam partem accipi, ut Apologista
credidit. 10. Idipsum de nova etiam usurpari lege, quod
de antiquis dicitur. 11. Hinc Anomorum fallacia, & fu-
cus discutitur. 225

XV. Hominibus sub lege degentibus, & infidelibus affuisse
gratiam Christi demonstratur argumento longè validissimo,
& Anomorum inficta hallucinatio convincitur. 226

LIBRI SECUNDI.

CAP. I. 1. EXPLICATUR noviorum Dogmatistarum opi-
nione de gratia Christi. 2. Quam illi solam esse
caritatis inspirationem afferunt. 3. Apologetici auctori huic
doctrine consentaneus. 4. Nullum esse opus bonum ex illo-
rum 227

CAPITUM.

rum sententia, nisi fiat ex amore justitiae. 5. Idem vir-
tutes omnes sola caritate metiuntur. 236

II. Explicantur nonnulla ad hanc controversiam discep-
tandam necessaria. 1. Amorem generali effectum esse fuisse
Augustinus. 2. Duplex gratia, free caritas; inchoata,
& robusta. Utriusque varios esse gradus: quod in priori
specie monstratur. 3. Hos ipsorum gradus in Tridentino Con-
cilii descripti. 4. Qui quidem justificationem antecedunt, ut
eadem Synodus declarat. 237

III. Morum omnium gratia ex Christi provenire meritè latè ex
Augustino probatur. 238

IV. Augustinum seq̄, cum de gratia Christi medicinali loquuntur,
solam intelligere robustam & actuam, non autem
initialē, & rudem. Ex quo Anomorum ingerit ortus est
error. 239

V. Armacanorum nullam Christi gratiam medicinalē agnosceret
aliam quam caritatem, hoc est perfectam, demonstratur
ex quinque argumentorum locis, quos in eam rem affer-
unt. 240

VI. 1. Repertur summatum que in prioribus capitibus disputa-
ta sunt, ac perfidū de gratia Christi sentire Anomos ostendit
quā eam perfecta caritate circumscribant. 2. Idque per-
petrat Augustini autoritatem defendere. 3. Quod ut probetur,
explicatur paucis Pelagiiana heresi. 4. Tum Semipelagi-
ana. 5. Contra priorem disputans Augustinus gratiam ea no-
tione summis, qua est operum effectrix. 6. Contentur
inter se gratia ab Augustino tradita, & Pelagiiana. 7. Et
illustrantur. 241

VII. 1. De metu gehennæ, quem bonum esse Catholica fides
docet in Tridentino Concilio statuta. 2. Armacanorum
varia, & heretica de illo sententia. 3. Quam negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 242

VIII. 1. De Penitentia: ex metu gehennæ suscipit, Armacanorum
error, quo ita bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. De metu gehennæ,
Augustini sententia in speciem contraria: ac primum ea
commemorantur, que illum commendare videntur. 6. Tum
qua dampnare. 7. Quadruplex in universum timor à
S. Thoma constitutus. 8. Triples ab aliis. Ejusdem
causa duplex. 9. De illo timore apud Augustinum obser-
vanda duo. Primum, loqui ipsum de eo timore, qui ex
se continet. 10. Duplex ex Augustino justitia. 243

XI. De Tridentino Concilio sententia, & decreto super Con-
tritione. 1. Noviorum Dogmatistarum falsa illius expostio.
2. Convixi universi proposita, & definita primū à Sy-
nodo, tum in duas species divisio. 3. Describitur caput
quartum Sessionis XIV illius Synodi. 4. Tum nova sententia
in eo explicando flagitia describuntur. 5. Qua quidem re-
felluntur. 6. Maxime auctioritate Doctorum, qui Tri-
dentino Concilio inseruerunt; ut Dominici Sotii. 7. Tum
Andrea Vege, 8. neenon aliorum. 244

XII. De Justitia, & amore justitiae, quam unicam Christi esse
gratiam novi Dogmatistarum statuunt. 1. Explicatur ratio
justitiae communis. 2. Qua eadem eius honesta, decoro,
& legi consentaneo, vel legitimo. 3. Duplex decorum,
sive honestus. 4. Amorem justitiae, quam caritatem ve-
sat Augustinus, non esse propriè dictam caritatem, sed
cujuscumque dilectionem honestatis. 5. Nec justitiam
ejusmodi esse, que Deo inest. Tum verò reperiunt in iis
etiam voluntatis motionibus, que amorem sui adjunctionem
habent, necon timorem gehennæ. 6. In his verò affe-
ctionibus, que ex fiducia proficiuntur, reperiunt piam in
Deum propensionem. 7. Item referri ad Deum ipsum ut
non tamē exprimit. 8. Nec esse justitiam nostram, sed
Dei, & ex gratia oris. 9. Et honestatis amorem propter
se continet. 10. Duplex ex Augustino justitia. 245

XIII. De Penitentia: ex metu gehennæ suscipit, Armacanorum
error, quo ita bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 246

XIV. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 247

XV. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 248

XVI. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 249

XVII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 250

XVIII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 251

XIX. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 252

XVII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 253

XVIII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 254

XIX. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 255

XVII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 256

XVIII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 257

XIX. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 258

XVII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 259

XVIII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 260

XIX. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 261

XVII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 262

XVIII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 263

XIX. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 264

XVII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 265

XVIII. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscepit dolore
damnatur. 7. Planè endem quam inflaturuntur
Armacani. 266

XIX. 1. De metu gehennæ, quem bonum illam esse fateri videntur, ut
tamen non sit ex Christi gratia. 3. Qua negant
ex Christi esse gratia. 4. Sed ex Tridentino ipso decreto
refelluntur. 5. Eorumdem astus & perplexa ratio.
6. Luberi de eodem metu, & ex eo suscep

INDEX RERUM MEMORABILIA.

Primus numerus Romanus librum. Secundus librorum caput.

Tertius Paragraphum indicat.

Amor.

Amor est affectus generalis per omnes virtutes fuis, & vitiæ, II. 2. Amor est pondus, & inclinatio in bonum, primòque in illud voluntatis impetus, quem Graci ęgūl vocant, II. 10. 4. Amor est bona voluntatis initium, ibid.

Amor concupiscentia.

Diligent Deum amore concupiscentia, eique propter retributionem servire, aut ipsum tamquam mercudem exspectare, vitiōsum, indignumque Christiani Anomi censem, I. 5. Ejus amorem veteris germanum esse legis volunt, cui quo impensis serviebant Judæi, hoc le graviore fecere obstringebant, ibid. Minis ac promissis temporalibus carnalem Deus populum suis merito devinxit obsequiis, ut temporalia pariter, & aeterna sua esse, & à se, non à dæmonio deceret expectanda, I. 12. 2. Horum spe, & amore bonorum Deo servire vitiōsum, & damnabile Anomi pronunciant; & cum tamen cultum, & amorem à Deo legis auctore, minis, ac promissis esse extortum, ibid. Invitum in eam sententiam Augustinum trahunt, ibid. Dammant pariter timorem pena, amérisque proprii commodi, etiam beatitudinis, nisi ex Dei amore profiscatur, I. 4. Amor Dei super omnia, *Vide caritas.* Amor justitiae. *Vide justitia.*

Anomi.

Doctrina Anomorum, hoc est veteris obrectatorum legis, tria sunt capita. 1. Iudaorum sub lege veteri, ex ejus spiritu Deo servientium Synagogam non suffit Dei Ecclæsiam, sed solam Christianam. 2. Hanc solis confite jūlis, ante, & post Christum natum. 3. Iudaos legi veteri obsequentes eo affectu, quem auctor legis Deus præcipiebat, peccasse, & damnationis reos suffit, I. 5. 1. Iudaos itidem volunt alumnos legis omnibus gratia præfidiis caruisse, I. 7. 1. Refelluntur ex eodem, quem testem appellant, Augustino, ibid. & seq. Errandi causa est infictia duplicitis generis gratia, initialis, & perfectæ, I. 7. 3. & II. 1. 1. Medicinalē Christi gratiam, solam esse inspirationem caritatis volunt, II. 1. 2. Nec posse cum peccato letali confistere, II. 1. 3. Caritatis nomine, omnem comprehendunt amorem justitiae, II. 1. 4. Spem quoque, ac reliquas virtutes, II. 1. 5. Solam gratiam operum effectricem, Christi, ac novi propriam Testamenti agnoscunt, II. 4. 5. Eam esse perfectam caritatem quinque argumentis effere nituntur, II. 5. 5. A Christi gratia cum Semipelagianis removent fidei, & bona voluntatis initia, si que longè plura, & præstatoria, II. 6. 1.

Hæresis istius invidiam frustra à se repellunt, II. 6. 2. Perversè interpretantur Augustinum, ibid.

Timorem pena Tridentinis probatum Patribus malum, & alienum esse censem à Christi gratia, nisi ex caritate oriatur, II. 7. 2. & seq. In Lutheri conspirant sententiam proscriptam à Leone decimo, II. 7. 6. & seq. Negant quidquam esse medium inter caritatem, & vitiōsum cupiditatem, II. 7. 7.

Cum Pelagio gratiam agnoscunt providentia naturalis, non Christi partam meritis, ex qua timor gehennæ à sancto excitatus Spiritu oriatur, II. 8. 1. Attritionem ex eo profectam metu, esse peccatum, nec valere ad veniam in sacramento percipiendam, II. 9. 2. & II. 11. 1.

Apologista.

Apologetici Scriptor anonymus nefarium D. Haberto veteris legis defensori bellum indicit, I. 3. 1.

Nec fidei, nec instituti memor, controversia caput in tractum relinquit, & in alienis à quaestione ludit operam, ibid. c. 9. 2.

Synagogæ, ut Synagogæ, criminationem repellentes Manicheis accenset, I. 10. 1.

Contumeliarum in veterem legem falso patronum inscribit Augustinum, I. 10. 2.

Eodem teste refellitur, I. 10. 3.

Non patitur Anomum reprehendi præfaçè negantem Judæos quidquam apud Deum accurata, & religiosa legis observatione meruisse, I. 11. 5.

Teftes advocat Patres, Iudaos de contempta, & violata lege arguentes, I. 11. 6. & seq.

Pari fidei, ijdémque tefibus capitalem tuetur Anomorum errorem afferentium Synagogam, ut Synagogam, cœtum fuisse perditorum hominum, I. 11. 8.

Deum auctorem facit federis criminis; quo perpetrandi sceleris imponitur necessitas, I. 12. 1.

Et cultus exigitur carnalis, vitiōsumque amor acceditur, spe bonorum temporalium oblatæ, I. 12. 2.

Invectam novo auctu à Dogmatis principe impedientem gratiam adversus D. Haberustum propugnat, I. 13. 1.

Hanc Christi esse gratiam negat, sed veteris propriam Testamenti, I. 13. 2.

Suis ex principiis refellitur, ibid.

Legis defensoribus ex hærci Pelagiana invidiam facit, I. 14. 1.

Ab Augustino, quo teste nititur, prorsus diffidet, I. 14. 2.

In ambiguo vocis, *esse sub lege*, D. Haberum pueriliter insultat, I. 14. 5.

Solus improbus sub lege fuisse putat, & ad vetus pertinuisse Testamentum, ibid.

Quod ex Apostolo, Augustino, aliisque refellitur, I. 4. 6. & seq.

Adjuvantis præsidia gratia legis, ac veteris Testamenti alumni abrogat omnia, I. 15. 1. & seq.

Ex Davidis, Manassis, aliorūque Penitentia refellitur, I. 15. 3.

Infidelibus quoque auxilia gratia omnia subtrahit proxima, & remota, & eorum principia omnia, ibid.

Refellitur, ibid.

Medici-

RERUM MEMORABILIA.

Medicinalē Christi gratiam sola caritatis inspiratione circumscribit, qua tamen fidem, spem, ac reliquas virtutes comprehendit, ut minimè à caritate diversas, I. 15. 2.

Arbitrium liberum.

Valeat arbitrium liberum ad opera bona, si divinitus adjuvetur, I. 7. 2.

Præcepto dilectionis admonetur, ut quærat Dei donum, I. 7. 3.

Nemo habet in potestate, quid ei veniat in mente, sed Deo extrinsecus, & intrinsecus admonente consentire, vel difsentire propriæ voluntatis est, I. 8. 8.

Nemo nisi per Christum libero bene uitus arbitrio, I. 3. 4.

Poffibilitatem cognoscendi quid sit agendum, & bene agendi libero Pelagi tribuebat arbitrio, II. 4. 3. & II. 5. 2.

Attritio.

Attritio, sive dolor de peccatis ob eorum turpitudinem; ponarumve metum conceptus per se ad justificationem non sufficit; cum Sacramento sufficit, II. 9. 1.

Sufficientem esse dispositionem ad effectum Sacramentorum Baptismi & Penitentia, negant Anom; immo peccatum esse volunt, II. 9. 2.

Futilibus id probant argumentis, II. 9. 3. & seq.

Aiunt ita judicantes Tridentini Patres, II. 11. 1.

Ad veniam peccatorum promerendam in Sacramento sufficere Attritionem, Tridentinum Concilium differet pronuntiat, II. 11. 2.

Est communis sensus Theologorum, velut Dominici Sotii, II. 11. 6.

Vega, II. 11. 9.

Et aliorum veterum pariter & recentiorum, II. 11. 9.

Eam fuisse Concilii Tridentini sententiam, fatetur ilius hostis, Author Historiæ Concilii Tridentini, II. 11. 8.

Ita conuant, differantur ab invicem Contritio, & Attritio ex Concilio Tridentino, II. 11. 3.

Ex Doctribus Catholicis, II. 11. 6. & seq.

Sacramentum facit ex attrito contritum, II. 11. 7. & seq.

Augustinus.

Augustini nomine, & auctoritate falso Anomi gloriantur, I. 7. 1. & I. 10. 2. ac ubique passim.

Eodem teste erroris convincuntur, I. 7. 3. & 10. 3. & 14. 2.

Duplex gratia Christi genus agnoscit, initiale, quam fidem, & fidei inchoationem vocat; & robustam, quam caritatem appellat, I. 7. 2.

Solam fere robustam effectricem operum adversus Pelagianos tuerit, II. 4. 1. & seq.

Contra Massilienses initiale defendit, II. 5. 3.

Fugit hoc Anomos, solam caritatem, hoc est validam, & efficacem operum inspirationem, Christi adscripit, ac Augustino, II. 5. 1.

Pro diversis Pelagi, & Massiliensium principiis, variam ini disputationem rationem, II. 6. 3. & seq.

Nec prædicanda Christi gratia vitorum expultrice, bonorumque operum efficacie, initiale negat, qua preparatur voluntas à Domino, II. 6. 7.

Timorem gehennæ à peccato revocantem, bonus esse docet, II. 8. 5.

Ab externo deterrentem auctu peccati, manente intus voluntate peccandi, negat esse à gratia, aut esse bonum, II. 8. 6.

Caritatis nomen non utio modo accipit, II. 9. 5. & seq.

Bonum.

Nullum bonum facere ex nobis possumus, ac ne velle, aut cogitare quidem, II. 3. 4.

Multa in nobis facit Deus bona, que nos non facimus; nihil boni facimus, quod Deus non faciat ut facias, ibid.

Bonum esse ullum Anomi negat, quod sit formidine poena, non amore justitiae, II. 7. 7.

Caritatis nomine, omnem comprehendunt amorem justitiae, II. 7. 7.

Medici-

Cavitas.

Gratiam, quā præcepta servantur, veram esse caritatem, quæ est plenitudo legis, Anom opinantr, I. 2. 4.

Quod quinque argumentis probant, II. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

Caritatis nomine sola interdum auxilia gracie robusta, & valida: pios alias motus voluntatis etiam rudes, & inchoatos Augustinum comprehendit, II. 7. 3. & II. 2. 2.

Caritatem universæ appellat Augustinus amorem boni, five bonam voluntatem, II. 2. 1.

Etiam timorem dñe justitiae ac gehennæ, II. 2. 4.

Inter caritatem, & vitiōsum cupiditatem dari medium Anom negat, II. 7. 7.

Caritas vitiōsa opposita cupiditati, non est vera, & propriè dicta caritas, sed latius patet, II. 7. 5.

Omnes motus divinitus ex Christi meritis inspiratos comprehendit, II. 9. 7.

Varis modis ab Augustino usurpari ignorant Anom, aut dissimulant, II. 9. 8.

Christus.

Fons totius gratia Christus etiam iis, qui Incarnationem præcesserunt, auxilio fuit, I. 2. 1. & II. 8. 1.

& seq.

Christus Judæi, ac gentibus Evangelii gratiam gratis obtulit, I. 6. 2. & seq.

Utriusque Testamenti conditor fuit: sed novi per scriptum, cuius in censu numeratur, I. 8. 2. & seq.

Vetus Testamenti magnam fuisse Comediam Actib; Judæi ignotam, & inutilem, Anom putant, I. 12. 3.

Confitens.

Est in confidente nondum justificato Spiritus S. I. 8. 9.

Contritio.

Concilii Tridentini de Contritione decretum perversum Anom interpretantur, II. 11. 1.

Contra manifestam Concilii sententiam ad fructus Baptismi, & Penitentia capiendo perfectam Contritionem nem requirit; imperfeciam valere negant, ibid. & seq.

Utramque Contritionis speciem confundunt, quas Concilium re & natura distinxerat, II. 11. 4. & seq.

Distinguunt quoque Theologi antiqui & recentes, II. 11. 6. & seq.

Decorum.

Decorum ab honesto separari non potest; differt tamen, velut à corporis salubritate pulchritudo, II. 10. 2.

Et quasi flos virtutum, ibid.

Deus.

Legis Mosaicæ autorem malum Deum hæretici veteres confinxerunt, I. 1. 1.

Bonum Anom Deum mali auctorem faciunt, legis condictore criminis peccata directè imperantis, I. 1. 3. & seq. & I. 2. 5. & seq. & I. 12. 1.

Ex Scriptura, & Patribus refelluntur, I. 3. 4. & seq.

Tripliæ sibi Deus in condenda lege finem proposuit; nullum vitiosum, I. 6. 6. & seq.

Deum Anom faciunt κακοδοκτονος turbis fabulae, vitiōsum cupiditatem instruxit illecebris: quod ne in propagans quidem ferendum veteres putaverunt, I. 12. 1.

Malum Deus utiliter promittere non potest, I. 12. 4.

Ecclesia.

Ecclesiæ Dei solam quovis tempore fuisse Christianam, Anom volant, I. 5. 1. & seq.

Ea solos iustos comprehendunt, I. 5. 1. & seq.

Veteris Testamenti Synagogam veram fuisse Dei Ecclesiæ Patres agnoscunt, I. 10. 4. ejusque caput fuisse Christum, ibid.

Euripides.

Euripides.

Euripides jure notatus est ab Aristophane, quod nefandos amores in scenam induxit, I. 12. 3

Fides.

Perire quovis graviore peccato cum caritate Fidem, aut ea falsa peccantibus definere esse membrum Ecclesie, hæresis est Wicelii, Lutheri, & Calvinii, I. 5. 4
Bonæ voluntatis initium, sive gratiam initialem, Fidem Augustinus appellat, I. 7. 2. & seq.
Ad exequenda legis Nature, Mofaice, aut Evangelica mandata auxilia gratia nulli umquam data sunt, nisi per fidem Christi Mediatoris, I. 8. 1. & I. 9. 4
Inchoatio fidei, qualis est in catechumenis, non sufficit ad obtinendum regnum colorum, est tamen gratia misericordie Dei, I. 8. 8
Prima Christi gratia fidem in nobis parit, ex qua demotim, spes, &c. consequuntur, II. 2. 3
Fidem initium libero arbitrio, augmentum gratia Christi Mafilenses tribuerunt, III. 3. 1
Quem errorum damnum coactus est Pelagius in Concilio Palæstino, II. 3. 2
Cocepta fidei merces est fides aucta, ibid.
Fides meretur, & imperat gratiam operandi, & justificationem, II. 4. 3
Fides inchoata forfiscus terrens, & infonsans præcepta iustitiae, veteris est propria Testamenti: novi vero, fides per dilectionem operata, II. 4. 4
Caritatem fides antecedit, cùmque impletatur, II. 9. 6
Homo justificatur ex fide, non ex operibus: qui bonorum operum prima est fides, qua cetera impletantur, ibid.
Omnis pia voluntatis motio ad iustitiam Christianam ex fide Christi est, ejusque implicitum in se amorem continet, II. 10. 6

Fædus.

Fædus est mutua pacientium devincio, certa officiorum lege, ac conditione sancta, I. 14. 6
Vetus Testamentum verum fuit fædus Deum inter, & Israëliticum populum, ibid.

Gentiles.

Gentilibus Anomi deinceps auctoritatem gratiam ad salutem sufficientem proximam, & remotam, omniisque gratiae principia, I. 2. 3. & seq.
Etiam cogitatione vitando peccato utilem, ibid.
Gentilibus Evangelii gratiam Judæi invidebant, tamquam sibi ex operibus legis debitam, I. 6. 1
Utique gratis oblatam Evangelii gratiam probat Apostolus in epistola ad Romanos, I. 6. 2
Gentilibus Evangelium predicant Apostoli, momente Deo, nec ipsis imponi finunt jugum antiquum Legis, ibid.

Gratia.

Gratia est auxilium Dei, quo ad vitam rectè inserviendum, bona opera exequenda, mala cavenda, salutem consequendam, divinitus adjuvamus, II. 6. 4
Gratia propriæ dicitur auctor, & largitor quovis tempore unus est Christus, I. 2. 7. & seq.
Omni Christi gratia veteris alumnos Testamenti penitus caruisse, idque ex vi, naturaque status, Anomis opinantur, ibid. & I. 7. 1
Itaque Judæi sub veteri Testamento gratiam definiti volumen ad salutem sufficientem, proximam, & remotam, & omnia illius principia, I. 2. 3. & seq.
Etiam cum Legem, aut aliqua ejus præcepta observabant, I. 2. 3
Christi enim gratiam, sine qua præcepta non servantur, veram esse putant caritatem, qua est plenius Legis, I. 2. 4
Hujus gratia incapaces veteris alumnos Testamenti sunt, sine qua nullum præceptum meritorie servari potest, ac ne ita quidem ut peccatum sitetur, ibid.

Veneris Testamenti filios gratiae ignaros, immo & contemptores Anomi faciunt, I. 2. 5
Evangelii gratia Judæi perqùæ ac Gentilibus gratis a Christo est oblatæ, I. 6. 2
Gratia Christi est, sua infirmatis conscientia, ad opem gratia configere, I. 7. 1

Duplex genus gratiae agnoscit Augustinus, alterum initialis, qua conatur resurgere: alterum robustioris, qua ad boni operis effectum alligimus, I. 7. 2
Primum genus appellat fidem; secundum, caritatem, quo nomine genus utrumque aliquando complectitur, I. 7. 3

Gratia sufficientia auxilia sub quacumque Lege per hædem in Christum mediatores collaci sunt, nisi per fidem Christi Mediotoris, I. 8. 1. & I. 9. 4

Inchoatio fidei, qualis est in catechumenis, non sufficit ad obtinendum regnum colorum, est tamen gratia misericordie Dei, I. 8. 8

Prima Christi gratia fidem in nobis parit, ex qua demotim, spes, &c. consequuntur, II. 2. 3

Fidem initium libero arbitrio, augmentum gratia Christi Mafilenses tribuerunt, III. 3. 1

Initialis gratia est velut præmeditatio præparans ad perfectam sanitatem, I. 8. 7

Gratia fidei datur inchoantibus novam vitam nondum ad futurum sufficiens, I. 8. 8

Novi dogmati principes jure à D. Haberto notatus, quod veteri Legi gratiam sufficientem abrogent, impedientem tribuat, I. 13. 1

Perperam ab Apologista defenditur, I. 13. 2

Christi gratiam semper adjuvantem esse ait, veterique defuisse Testamento, ibid.

Qua ratione vetus Testamentum gratiam habuerit, sitque ea Christi gratia, & quomodo impediens dici possit, I. 13. 3

Non per se, sed ex accidenti, I. 13. 4

Quo etiam modo novi gratia Testamenti, ipsæque Christus, & cœreat res omnes impediens dici possunt, I. 13. 5

Immo & damnationis accessio, I. 13. 6

Judæi sub Lege viventibus non defuerunt auxilia gratia, ne prævaricatoribus quidem, I. 15. 1

Proscriptio Pelagi gratiam propriæ dicam Christianus orbis nullam agnoscat, nisi per Christum, I. 15. 2

Davidi, & Manassæ sceleris reis sub Lege viventibus ad resurgentem Christi gratia non defuit, I. 15. 3

& seq.

Infidelibus quoque non deficit Christi gratia sufficiens, & adjuvans, I. 15. 6

Prima Christi gratia nemini datur, nisi injuto I. 15. 6

Medicinalis Christi gratiam Anomi sola caritatis inspiratione metuntur, I. 1. 2

Ex qua negat Apologista Christi gratiam vel ad puncum temporis posse cum peccato letali confiteri, I. 1. 3

Utrique gratis oblatam Evangelii gratiam probat Apostolus in epistola ad Romanos, I. 6. 2

Gentilibus Evangelium predicant Apostoli, momente Deo, nec ipsis imponi finunt jugum antiquum Legis, ibid.

Ita tamen patere Dogmati auctor fatetur, quæna vulgo Caritas in Icholisi nominatur, I. 1. 4

Gratia Christi genera sunt duo, 1. rufis, quæ & initialis dicitur, 2. volumis, quod nondum possumus, 2. perfecta, quæ possumus quod volumus, I. 2. 2

Ad primum genus pertinet prima gratia, quæ inde proxime oritur fides, tum timor, spes, &c. quæ nondum justificatis inesse, & ad eam preparare syndodus Tridentinus decrevit, I. 2. 3. & seq.

Prima gratia nullis meritis præcedentibus datur; reliqua etiam ante justificationem, non sine qualicunque merito bene utentibus prima gratia, I. 2. 4

Christi gratia est non solum lanitas, sed & sanari velle, & precari, ut credere velimus, & purgari, I. 3. 1

& seq.

Gratia validioris est, & secundi generis ad meliora progressio, I. 4. 1

Solam fere secundi generis exprimit Augustinus, ubi de Christi gratia medicinali cum Pelagianis disputat, I. 4. 2. & seq.

Hinc Christi gratiam Novi propriam Testamenti solam illam robustam & operum effectricem agnoscent Anomis, I. 4. 3

Idque quinque argumentis efficerit nituntur, I. 4. 3

& seq.

Bene

RERUM MEMORABILIA.

Bene agendi possibilis ad Christi gratiam pertinet, I. 2. 3

Gratia Christi adjuvat ad vitandum malum, & faciendo bonum, revelando quid sit faciendum, & dilectionem inspirando, I. 4. 4

Primi voluntatis impetus ad bonum aspirantis sunt ex Christi gratia, non, ut volebant Mafilenses, à natura, I. 5. 3

Gratia Christi necessitatem extoto Pelagius, Mafilenses ex parte fustulerunt; Augustinus cum Ecclesia Catholica sine illa exceptione admittit, I. 6. 3. & seq.

Gratia est auxilium Dei, non tantum illuminans, ut sciamus quid sit agendum, sed caritatem inspirans, fine qua scientia inflat, I. 6. 5

Gratia ex operum effectione, velut ex fine primario estimanda est; ut Medicina ex sanitate; ars edificatoria ex domus constructione, ibid.

Gratia Christi ad hoc solum necessariam esse Anomis definiti, ut in præcepti cuiusvis impletione diligatur Deus, I. 7. 1

Timorem poenæ æternæ ex gratia esse volunt, non Christi, sed providentia naturalis, I. 7. 3

D. Haberter.

Illustrissimum D. Habertum Vabrensem Episcopum injuria Scriptor Anonymous Apologetici reprehendit, I. 13. 1

Merito reprehensus à D. Haberto novi auctor dogmatis, quod sufficientem gratiam Judæis sub Lege viventibus ait, impeditem affingat, I. 13. 1

D. Haberter, quod ad Legis defensionem veteris Patres & iustos Testamenti laudaverit, de hæresi Pelagiana invidiam facit, I. 14. 1

Calumniōse, I. 14. 2

Hoc enim interest inter ejus, & Pelagi laudationem, quod hic Patres antiquos ad sanctitatem comparandam Christi Mediotoris gratia non equis contendet: ille omnem corum sanctitatem Christi gratia acceptam ferat, I. 14. 3

Pelagius, veteres sanctos culpæ proflus omnis experte vixisse dicit: D. Haberter aliter & senfir, & docuerit, I. 14. 4

Ludit in ambiguo vocis, esse sub lege, Apologista, & D. Haberter pueriliter insultat, I. 14. 5

Honestum.

Honestum est, quod laude dignum, I. 10. 2

Iustum, & honestum re idem sunt, ibid.

Decorum quoque ab honesto separari non potest; uti neque venustas à corporis salubritate, ibid.

Honestum est, quod ex se habet, unde honeste appeti possit, five ulterius referatur, five nullum alium ad finem recipiat, I. 10. 5

Hydrygyrum.

Hydrygyrum præsenti veneno additum, præter spem, & confitum falutem afferit, I. 4. 2

Jafon Phœrus.

Jafon Phœrus ab inimico vulneratus, imminentis ex latente vomica mortis periculum evasit, I. 4. 2

Incarnationis.

Incarnationis necessitatem probant adhuc curandis hominum morbis tot irrita remedia, Legis præsertim Mosæca, I. 6. 6

Judæi.

Judæos piè Deum colentes ob temporalia bona, suis bonos Augustinus ait; negant Anomis, sed minus aiunt esse malos, quam Gentiles, qui eadem à Damnonibus expectabant, I. 1. 3. & seq.

Judei de meritorum principatu cum gentilibus contentientes, occasionem Apostolo dederunt scribendi epistolam ad Romanos, I. 6. 1

Non sibi gratis oblatam Evangelii gratiam à Christo putabant, sed suis redditam meritos ob Legis prærogativam, I. 6. 2

Epiphanius contra Manichæos præscriptio, veteris auctorum Legis concupiscere profibentem, non esse inuentorem cupiditatem, novi dogmati jugulum petit, I. 6. 3

Judei Evangelium invidebant gentibus; nec nisi Legem

RERUM MEMORABILIA.

libus initiatis ritibus communicati patiebantur, I. 6. 2

Quod Apostoli in Concilio Hierosolymitano improbarunt, ibid.

Justitia. & Injustitia.

Justitia est rectitudi ordinis ad alterum, ad finem debitum, & ad Legem divinam, II. 10. 1

Est communis virtus, ibid.

Est perfecta virtus, non simpliciter, sed ut est ad alterum, ibid.

Justitia est adæquatio cum Legi, & voluntate divina, II. 10. 2

Justum, & honestum re idem sunt, ratione differunt, ibid.

Idem etiam est cum decoro, ibid.

Justitia generalis per omnia virtutum officia funditur, specialis in parte, velut fortitudine, temperantia, &c. II. 10. 3

In omni virtutis officio justi, & honesti forma est illud legitimum, quod Lege divina præcipitur, II. 10. 3

Amor justitiae; quem Augustinus caritatem appellat, est quilibet pia voluntatis affectus, & inclinatio in illud iustum, & honestum, quod divina Legi præcipit, II. 10. 4

Amoti justitiae non ea justitia, quæ inest ipsi Deo, & Deus est, sed honesta, & justitia proposita est, quæ Legi divina præcipitur, II. 10. 5

A que nec gehenna timor excludat, ibid.

Omnis pia voluntatis motio ad Christianam justitiam ex fide Christi est, & implicitum ejus amorem in se continet, II. 10. 6

In amore justitiae Dei quoque amor implicitè continetur, non formaliter, II. 10. 7

Ad amorem justitiae tres conditions requiruntur: 1. Ut sit ex fide, & gratia Christi: 2. Ut justum Legi divinae consentaneum profequantur: 3. Ut peccandi voluntatem excludat, ibid.

Nostra justitia, justitiae Dei opposita, caret illis conditionibus, II. 8. 9. & II. 10. 8

Amor honestus nihil temporalis commodi justitiae anteponens, sine Christi gratia esse non potest, II. 10. 9

Julti, honestique amor five rufis, & inchoatus; five perfectus, amor est justitiae, & Caritas dicitur: ut plurimum tamen solus perfectus operum efficax econtrae cōfiteatur, II. 10. 10

Lex.

Mali principem Deum auctorem faciebant Legis Moïsa tamquam nefariz, veteres hæretici, I. 1. 1

& seq.

Eamdem ut malam infamant recentes Anomis, I. 1. 3

Eam vitiosa cupiditati fomentum, ac præmissum expello præbuisse ait, I. 2. 1. & I. 2. 5

Legis veteris statum non justitiae,

INDEX

- 262 Legem per se bonam, ex accidenti perniciosa Anomorum princeps agnoscit: vult tamen ex professo nefarum cupiditatibus fomentum promissum, ac primum, I. 4. 1. & seq.
- Quomodo Lex intravit, ut abundaret delictum; ita Christus in multorum ruinam positus est; & Evangelium alius est odor vita in vitam, alius odor mortis in mortem, I. 4. 3
- Christus Legis, & Evangelii unus est auctor, I. 4. 4
- Irrogata legi calumnia, quod ex professo vitiosam foverit cupiditatem; quia ejus occasione Judei carnales in omnem exarantur cupiditatem: potest Christo, Evangelio, & rebus creatis omnibus importari, ibid.
- Lex mala non est, etiam cum nocet inanibus gratia; sicut neque scientia, quia inflat inanes; aut sol quia aegros oculos ledit, I. 4. 5
- Judeos veteris legis mandatis obsequentes eo affectu, quem legis auctor Deus prescribebat, peccasse Anomini volunt, I. 5. 1
- Ad comprimendam superbiam Judaeorum, suis meritis ex operibus legis redditam gloriantium Evangelii gratiam, Epistolam ad Rom. scribit Apostolus; in qua legem componit cum gratia, & expendit quid cuique, sine alterius communione, conveniat, I. 6. 1. & seq.
- Legis officium est per se, quid agendum, cavendum est, penitus comminatione sanctificare; vires ad implementandam legem non legis iustitia, sed Christi fides, & gratia sufficit, I. 6. 3
- Legis per se vim considerans Apostolus, non excludit auxilia gratiae: uti neque concursum prima causa, qui secunda per se naturam seorsim à prima considerat, I. 6. 4
- In omni lege est mandatum, & pena, fides sanctio: cui sunt obnoxii, dicuntur esse sub lege. Sicque legem mortis, ministracionem mortis, ac damnationis, iram operari, Apostolus ait, I. 6. 3
- Triplex legis finis Deo propositus, 1. per se, ad directe, iustos homines facere, & à peccato detergere. 2. Per accidens, major ex prohibitione in peccata vetita prouincias. 3. ut sua infirmatatis consciencia, & penarum metu concusci Liberatoris gratiam expectarent, I. 6. 6. & seq.
- Primum finem legis ut salvaret, contra Manichaeos assertit Augustinus reliquos duos contra presumtiones de suis viribus Pelagianos ostendit, ibid.
- Ad auxilia gratiae pertinent veteris effecta legis ex Augustino ab Anomis recentis, I. 7. 1
- Legis nomine non solum mandata; sed & status populi legis federe, institutioque sociati solet intelligi; velut legis veteris, ac novae vocabulis, Synagoga, & Ecclesia Christiana, I. 7. 4
- Eadem, aut ferè eadem omnia esse utrumque legis pracepta ait Augustinus, I. 7. 7
- Finis proximus utriusque legis longè diversus; veteris, temporalis æterna præfigurans; Novæ, spiritualis à promissioni incipiens regni calorum, I. 7. 8. & I. 8. 4. & 5
- Nulla lex, ne Christiana quidem, quia lex est, & præcepta conflat, gratiam aut bene agendi vires sufficit, I. 8. 1
- Nova lex gratiam confert, non quia lex est, sed quia status novi Testamenti suum auctorem Christum complexit, I. 8. 2
- Nova lex dicitur ipse Spiritus sanctus, I. 8. 3
- Scribitur digitò Dei in cordibus diligentibus habitantem in se legis iustitiam, in quo differt à veteri terrente forfecus, ibid.
- Lex non est estimanda eorum amentia, qui aberrant à lege: sed bonorum intelligentia, obsequientum legi, ejusque mentem, & scopum asequentium, I. 10. 3
- Legi veteri sufficientem gratiam negant Anomi, impudentem tribuant, I. 13. 1
- In eo vim, fructumque legis antiquæ ponunt, ut ejus observatores Deo potius auctore, quam Diabolo pectarent, I. 1. 6
- In expondo legis instituto, & fine longius aberrat à mente Augustini Apologista, I. 14. 2
- Legis defensores nefasit ait, quid sit esse sub lege, I. 14. 5
- Esse sub lege duobus modis intelligitur, I. 14. 6
- Nec in deteriorem semper partem accipitur, I. 14. 7
- Lex velut Padagogus infirmis præsidio fuit; ibid.
- Esse in lege, idem est, ac esse sub lege, seu lege teneri, I. 14. 8
- Esse sub lege, in malam interdum partem accipitur, estque reum esse violatæ legis, & penitus lege sanctæ, I. 14. 9
- Etiam Christianos sub lege esse utroque illo modo, Augustinus affirmat, I. 14. 9. & seq.
- Religiosi legis observatores Patres antiqui sub lege fuerunt, pertinuerintque ad synagogam, ut erat synagoga. Prævaricatores legis non pertinuerunt, I. 14. 11
- Legi veteri, ex ratione sui status, adjuncta fuit medicinalis Christi gratia; non robustior effectrix operum; sed initialis, quæ territi, humiliati, confessi, sanari vellet, & ad medium configuraret, II. 4. 2
- Divina lex est regula voluntatis humanae, II. 10. 1
- Voluntas divina lex est antiquissima, cui virtutum omnium officia perfolvuntur, II. 10. 2
- Malum.
- Vero Deo boni totius auctori, Principem Mali Deum oppulerunt antiqui heretici, Cerdones, Valentini, Marcionites, Manichei, Priscilliani, Waldenses, I. 1. 1
- Eundem boni, malique, seu sceleris principem Deum Lutherus, Calvinusque agnoscunt, I. 1. 2
- Quibus libenter subscripti Anomi, nec dubitan virtus cupiditatis lenonem facere Deum, ne istas fibi partes diabolus occupet, ibid. & I. 1. 6
- Meritum.
- Judeos accurata, & religiosa legis observatione nihil apud Deum meruisse, Anomi docent, I. 11. 5
- Quem errorrem tuetur acriter Apologista, I. 11. 6
- Prima Christi gratia omne nostrum meritum antecedit, estque principium totius meriti, II. 1. 4
- Ante iustificationem nullum est condignum meritum; est aliquod congruum; de quo tora ferè Augustinus cum Semipelagianis contentio fuit, ibid.
- Opera.
- Vim operum inchoandorum, ac perficiendorum Christi gratiae tribuebant Massilienses; fidei, & bona voluntatis initium libero arbitrio, II. 3. 1
- Utrumque gratia Christi acceptum refert Catholica fides, II. 3. 2
- Ordo.
- Quilibet virtus est ordo amoris, II. 2. 1
- Pelagius.
- Veteris Testamenti sanctos non eguisse Christi gratia; hominemque posse in hac vita esse sine peccato, Pelagiani docuerunt, I. 14. 3
- Gratiam secundum meritum nostra dari docuit Pelagius, quod in Concilio Palæstino dammare coactus est, II. 3. 2
- Solanum gratiam Christi partam meritis impugnavit, ibid.
- Gratiam cognitionis, quæ per legem habetur, admittit: inspirationem dilectionis rejectit, II. 4. 3. & I. 5. 2. & seq.
- Necessarium est negabat ad illa virtutum officia, & salutem, Christi gratiam; utilem tamen esse fatebatur ad facilius operandum, II. 6. 3
- Gratia necessitatem subdolè interdum commendabat, II. 6. 5. & seq.
- Poenitentia Sacramentum.
- Attrito pars est sufficiens sacramenti Poenitentia, II. 9. 1. & II. 11. 1
- Sacramentum Poenitentia facit ex attrito contritum, & confert primam gratiam, II. 11. 7
- Radix.
- Unicam boni & mali radicem agnoscebat Pelagius liberum arbitrium: Augustinus boni radicem esse caritatem defendit; mali, cupiditatem, II. 5. 3

RERUM MEMORABILIA

- 263 corum falsus in tutto locaretur, vel de propinquio caretur, I. 1. 3
- Negant statutum veteris Testamenti ex se fuisse iustitia; aut salutis, sed damnationis, ac mortis. quod hancum est, I. 1. 5
- Ex ipsa statuta illius natura gratia Christi quovis auxilio caruisse volunt, I. 2. 1. & seq.
- Eius obsecrantiam veteris hominis servitum appellant, I. 2. 2
- Veteris alumnos Testamenti legem, aut ejus aliqua mandata obsecrantes caruisse dicunt sufficiente Christi gratia, cuius ignari, contemptorib[us] fuerunt, I. 2. 4
- Viros sanctos, qui veteris Testamenti tempore vixerint, negant ad vetus Testamentum, sed ad Ecclesiastum Christianam pertinere, I. 5. 2
- Vetus Testamentum figura novi fuit, tam in sacramentis, quam in præceptis, I. 7. 5
- Idcirco vetus est appellatum, I. 7. 6
- Vetus Testamentum interdum propriè dicitur lex per Mosem data in monte Sina, I. 7. 8
- Latus sumitur pro toto veteri instrumento, sive promissionem regni caelis continet, ibid.
- Utriusque Testamenti auctor est Christus; sed veteris per suis ministros, novi per scipium, I. 8. 2
- Utriusque alumnis gratia caelis opes communicavit; uberioris & singulari quodam modo in novo, I. 8. 3
- Utrique pro finium, & officiorum varietate, diversa gratia auxilia consulti, I. 8. 4
- Novi Testamenti finis proximus est regnum caelis, cui auxilium convenit heil per dilectionem operantis: Veteris finis erat tertera felicitas præfigurans caelum, cui dabatur initialis gratia, I. 8. 5
- Ad perfectam iustitiam preparans, I. 8. 6
- Hærens in proprio veteris Testamenti gradu, ac spiritu, non erat in statu gratie sanctificantis; sed præparatoris auxiliis, velut præmedicatione, ad eam disponebatur, I. 8. 7
- Status ille non erat damnationis, ac mortis, sed utilis curationis, & spei recuperandæ sanitatis, I. 8. 8. & seq.
- Gratiae Christi non caruit opportunitas auxiliis, I. 9. 4
- Per se, & ex intrinseca ratione bona, Deoque digna auctore fuit; ex accidente, & virtuo male uterunt, noxia, I. 13. 2
- Quod utrumque ab Apostolo diserte affirmatur in Epistola ad Rom. I. 3. 3
- Laudatos a legi defensoribus veteris Testamenti Sanctos Anomis Pelagianismo tribuant, I. 14. 1
- Mala utique fide nihil enim cum Pelagio commune habent, I. 14. 2. & seq.
- Laus Sanctorum veteris Testamenti geminum errorem Anomorum elidit, I. 14. 4
- Vetus Testamentum forinsecus sonabat sensibus præcepta iustitiae; Novum præbet intrinsecus incrementum, II. 4. 4
- Timor.
- Timor poena servilis est, nec præceptum implet, II. 5. 5
- Non tamen peccatum est, nec peccatores peiores facit, II. 7. 1
- De timore poena ita ambigui Princeps Anomorum loquitur; ut videatur in Calvini, quam Tridentini sententiam propensior, II. 7. 2
- Negat timorem poena ad Christi gratiam pertinere; fatetur tamen esse à Deo, & ex gratia providentiae naturalis, II. 7. 3
- Poena timore vitari posse peccatum negat, quin aliud committatur, ibid.
- Bonus esse, & ex Spiritus sancti inspiratione per excitantem, & adjuvantem gratiam, liberè cooperante voluntate effici, Tridentini Patres definit, II. 7. 4
- In damnando timore caritatem antecedente Anomorum princeps auctorem Lutherum sequitur, à Leone decimo, Tridentina Synodo, & orbe Christiano proscriptum, II. 7. 6. & seq.
- Timorem gehenæ ut bonum, & utilem introducere caritati, ac necessarium commendat Augustinus, II. 8. 3. & seq.
- Idem timorem servilem non excludentem voluntatem peccandi, damnare videtur, II. 8. 6
- Quadrupliciter timor à D. Thoma numeratur, in iisque servilis secundum substantiam, bonus: secundum servilita-

INDEX RERUM MEMORABILIA.	
264	tervilitatem; quæ non est de ejus ratione, malus,
II. 8. 7	initialis est, nec ad exequenda mandata per se idoneus; donec introducat caritatem,
Triplex ab aliis pœna eterna timor statuitur; nec aliis bonus, quam qui excludit voluntatem peccandi,	II. 8. 12
II. 8. 8	timor pœna bonam vitam, hac bonam conscientiam parit, ut nulla pena timeatur,
Timor pœna pure naturalis, est indifferens; excitatus à Spiritu sancto bonus est,	ibid.
Neque alium vituperat Augustinus, quam qui peccandi voluntatem habet implicitam, si impune liberet,	I. 2. 2
II. 8. 9. & seq.	Vetus homo eadem est corrupta peccato natura, peccati status, & corpus peccati,
De timore illo pœna pure naturali concedi potest; non vitari per illum peccatum, sine alio peccato,	ibid.
II. 8. 11	Virtus.
Timor pœna etiam ex fide, & Christi gratia conceptus,	Virtus est ordo amoris,
	II. 2. 1

F I N I S.

APPROBATIO PROVINCIALIS.

EGO STEPHANUS CHARLETUS Societatis JESU, in Provincia Francie Provincialis, facultatem concedo, ut liber cui titulus est, De Lege & Gratia, libri duo, a P. Dionysio Petavio compositus, & trium ejusdem Societatis eruditorum virorum judicio approbatus typis mandetur: in quorum fidem has litteras manu mea subscriptas meique officii sigillo munitas dedi. Flexiae 20. Octobris 1647.

STEPHANUS CHARLETUS.

DIONYSII

265

DIONYSII PETAVII AURELIANENSIS, E SOCIETATE JESU, ELENCHUS THERIACÆ VINCENTII LENIS.

PRÆFATIO.

UX sub Vincentii Lenis suppositio nomine Theriaca nuper in lucem prodit, ad eam ariolo, & conjectore nihil opus fuit, ut nobis de vero ac germano illius auctore constaret. Nam et si latere utcumque velle præse tuit; non tamen ita dissimilare potuit, quin facile deprehendere fabulosi illius apud Ariosum herois Rodomondi pœne cognominis Doctor. Usque adeo geminus ille fetus est alius ab eodem editis, que tum argumento ipso, tum tractandi genere, ac stilo, carnificinam bonum redolent. Nec cruentam modò lanuam & anatomam: sed, quod deterius est multò, abborrentem ac Romana, & Catolica fidei integritate doctrinam. Cujus aliud agenti haud obscurum indicium excidit hoc ipso, quod se Araucanum inscripsit. Ut non tam occultande patria causa fibi hoc præcipue nomen assumpsisse videri possit, quam ejus, cui est addictus, testificande religionis, ac sc̄e: que in Araucana urbe principatum bodie tenens, eadem cum Armacano Batavo de Libero arbitrio, & Christi gratia decretu proficitur. Quorum quidem parvocinium Vincentianum illa Theriaca suscepit: sed evenit adeo non secundo, ut nullus eum, vel partium earundem, sine stomacho, & contemptu legerit in Galliis, nullus dignam responsum judicari. Nam cum infelicitate & iratu omnibus Gratius est concepta; tum novi nihil admodum ad causam contulit, quod momenti sit illius: quodque ex antisite dogmatis illius non pene verbatim deromptum fuerit; & in eo confutando, jam a nobis profigatum & everjun.

Sed quoniam talium hec est hominum indeoles, ut eadem leviter commutata, & interpolata, tamquam Sisypbi Phœsa, sapienter ingerant, & inculcent, atque ab ignarioribus, vel incuriosis lectoribus, hoc est majoris parte, quibus considerare oportet, desperare ac perdita cause confessio, silentium haberi solet; cessimus amicorum consilio, & bortationi hactenus, ut & breviter, & ad ea solum capita glorio illi responderemus, que ad nos præcipue pertinent: que autem in Ricardum Doctorem, quem in eadem lucubratione est aggressus; privatim conveniunt, ea prætermitterem, & illi integra referarem, quo melior esse cause sua patronus nemo potest.

Legitur que in Vincentii Theriaca, quatenus ad me spectat, animadvertis, ea quantum potero, in paucissima contrabam, sine illo apparatu sermonis, & ornati: ne hoc mibi iracundus homo succenseat, quod de priori Opere nostro stomachatus est, nimis me in scribendo elegantem Latinè fuisse.

Sed percommode sane accidit, ut in istam Latinitatis, & elegantie mentionem sermo noster incurreret. Hinc enim ut Vincentii criminatio, sic hujus castigatio nostra procedet.

CAPUT I.

Inscita de Latinitate Vincentii expostulatio.

I N ipso libri aditu grave Petavio crimen objicitur, Latini sermonis elegancia. Merito id quidem. Nam nullum Opere tam illepidio magis congruebat exordium, quam querela de nitore orationis & munditia. Quid facias? Sic à pueris infuvere litterati homines in Gallia. Tu vero, Vincenti, ridiculus es, qui quam tibi personam impofuit Aranicanus, id est apud nos natus, & educati hominis, tam male gesisti. Nam ex filio te tuo, ἦτορ ἐν βασιλείῳ, statim peregrinum prodidisti. Adeo est non inconcinnus modo, sed odiosus etiam, ac perniciens. Sed quam accusandi rationem præse ferat, ta-

Pars III.

men interest sciare. Ita à M. Tullii ore pendet Petavius, inquit, ut mutus esse malit: quam quidquiam quod ille non prævirit eloqui. Et si hoc non magnum peccatum fore: tamen est falsum. Tu vero vel neutrum umquam, vel alterutrum non legisti. Dixi mihi, vidisti apud Tullium Trinitatis nomen, aut Incarnationis, aut effensionis: personis proprietas: attributorum Dei? Relatio item proprietaem dixit aliquando Cicero, vel sedis sententem in tribus personis Deum, vel Pavrem, Filium & Spiritum sanctum? Atqui nec mutus esse voluit in tribus tomis dogmatum suorum Petavius; & hæc innumeraque dixit alia, quæ tu, scio, numquam in Ciceronis libris inventes. Quorū igitur attingebat tam invercunda hyperbole, nisi ut orationis fordes qualicunque hoc schema te commendares?

II. SERMO est Petavius non male Latinus; sed non affectatus, nec curiose perpolitus; nec ad Prisciani regulas, aut Ciceronis normam, uti sugaris, admodum

L. 1 exactus.